

بررسی نقش هوش اجتماعی و انگیزش تحصیلی در اشتیاق تحصیلی دانشجویان رشته پرستاری دانشگاه علوم پزشکی بیرجند

محمد چمنی: کارشناسی ارشد تحقیقات آموزشی، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

علی اکبر عجم*: عضو هیأت علمی، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

مجتبی سلم آبادی: کارشناسی ارشد مشاوره خانواده، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه علامه طباطبایی، مدرس دانشگاه فرهنگیان بیرجند، بیرجند، ایران.

چکیده: هدف پژوهش حاضر بررسی نقش هوش اجتماعی و انگیزش تحصیلی در اشتیاق تحصیلی دانشجویان علوم پزشکی بیرجند بود. روش پژوهش توصیفی از نوع همبستگی و جامعه آماری کلیه دانشجویان رشته پرستاری دانشگاه علوم پزشکی بیرجند در سال تحصیلی ۱۳۹۴-۹۵ بود. از بین جامعه ۴۰۰ نفری دانشجویان رشته پرستاری، با استفاده از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تعداد ۱۹۶ نفر انتخاب شدند. ابزارهای مورد استفاده شامل مقیاس انگیزش تحصیلی، مقیاس هوش اجتماعی و مقیاس اشتیاق تحصیلی بود. از آزمون‌های ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون جهت تحلیل داده‌ها استفاده شد. نتایج ضریب همبستگی پیرسون نشان داد که بین انگیزش تحصیلی و اشتیاق تحصیلی رابطه مثبت معناداری وجود دارد. همچنین بین انگیزش تحصیلی و خرده مؤلفه‌های اشتیاق عاطفی و اشتیاق شناختی نیز رابطه معنادار مثبتی وجود دارد؛ اما نتایج نشان داد بین هوش اجتماعی و اشتیاق تحصیلی رابطه معناداری وجود ندارد. نتایج تحلیل رگرسیونی نیز نشان داد که انگیزش تحصیلی می‌تواند اشتیاق تحصیلی دانشجویان را پیش‌بینی کند. با توجه به یافته‌های پژوهش حاضر، پیشنهاد می‌شود دوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی در جهت تقویت انگیزه و اشتیاق تحصیلی دانشجویان توسط دست‌اندرکاران نظام آموزشی در دانشگاه تشکیل گردد.

واژگان کلیدی: هوش اجتماعی، انگیزش تحصیلی، اشتیاق تحصیلی، دانشجویان.

*نویسنده‌ی مسؤول: عضو هیأت علمی، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

Email: aliakbarajam1387@gmail.com

مقدمه

یکی از عوامل کلیدی مؤثر در موفقیت دانشجویان مفهومی اشتیاق تحصیلی (Academic engagement) است (واکر و همکاران، ۲۰۱۴). پیوند رفتارهای دانشجویی و شرایط محیطی دانشگاه سبب ایجاد اشتیاق در فرد و موفقیت وی می شود. اشتیاق چیزی بیش از یک وضعیت هیجانی گذرا و خاص می باشد و به یک حالت پایای سرایت کننده و هیجانی-شناختی اشاره دارد که روی یک موضوع، واقعه یا رفتار خاص متمرکز می شود (عباسی و همکاران، ۱۳۹۴). سازه اشتیاق تحصیلی به رفتارهایی که به یادگیری و پیشرفت تحصیلی مربوط است، اطلاق می شود (پینتریچ، ۲۰۰۳). این مفهوم به کیفیت تلاشی اشاره دارد که فراگیر صرف فعالیت های هدفمند آموزشی می کند تا به صورت مستقیم در دستیابی به نتایج مطلوب نقش داشته باشد (عابدی و همکاران، ۱۳۹۳). اشتیاق تحصیلی سازه ای چند بعدی است که متشکل از مؤلفه های مختلف رفتاری، شناختی و انگیزشی است (آرچامبالت و همکاران، ۲۰۰۹). اشتیاق تحصیلی دارای سه بعد شناختی، انگیزشی و رفتاری است: الف. اشتیاق تحصیلی شناختی: به کارگیری راهبردهای شناختی و فراشناختی در یادگیری. ب. اشتیاق تحصیلی انگیزشی (عاطفی): شامل سه مؤلفه احساس، ارزش و عاطفه است و دوست داشتن محیط آموزشی و علاقه به کارهای دانشگاه را دربرمی گیرد. ج. اشتیاق تحصیلی رفتاری: شامل حضور فعال همراه با شوق و شور در محیط آموزشی می شود (لیننبرینک و همکاران، ۲۰۰۲).

مطالعه ها نشانگر آن است که دانشجویانی که از لحاظ شناختی و عاطفی در یادگیری اشتیاق نشان می دهند، رغبت بیشتری برای صرف وقت، تلاش کافی در تکالیف و مطالعات از خود نشان داده و کارآمدی و اصرار بیشتری در مواجهه با مشکلات و مسائل نسبت به دانشجویانی دارند که سطوح پایین تری از اشتیاق شناختی و عاطفی را دارند. تحقیقات نشان داده است که بین اشتیاق تحصیلی و عملکرد تحصیلی (مارتین

و همکاران، ۲۰۱۰)، اشتیاق تحصیلی و پیشرفت تحصیلی (حجازی و همکاران، ۱۳۸۷) رابطه معنی داری وجود دارد. همچنین در فرا تحلیلی نشان داده شد که خودکارآمدی تحصیلی، خودپنداره تحصیلی، نگرش نسبت به یادگیری، ادراک شایستگی، عزت نفس، یادگیری خودتنظیمی و جهت گیری هدف مهم ترین عوامل فردی مرتبط با انگیزش و اشتیاق تحصیلی در دانش آموزان هستند (عابدی و همکاران، ۱۳۸۴). عوامل مختلفی در اشتیاق تحصیلی مؤثر هستند. یکی از عوامل فردی مؤثر بر اشتیاق تحصیلی، انگیزش تحصیلی (School Motivation) است. که عبارت از تعامل، فراگیر به آن که تکلیفی را در قلمرو خاصی به خوبی انجام دهد و عملکردش را به طور خودجوش مورد ارزشیابی قرار دهد (فردریکز و همکاران، ۲۰۰۴). روان شناسان ضرورت توجه به انگیزش در تعلیم و تربیت را به دلیل ارتباط مؤثر آن با یادگیری جدید، مهارت ها، راهبردها و رفتارها مورد تأکید قرار داده اند (فیروزنیا و همکاران، ۲۰۰۹). اغلب رفتارهایی که انگیزش تحصیلی را نشان می دهند عبارتند از: پافشاری برانجام تکالیف دشوار، سخت کوشی یا کوشش در جهت یادگیری در حد تسلط و انتخاب تکالیفی که به تلاش نیاز دارد (شهرآرای، ۱۳۸۶).

نتایج پژوهشی نشان داد؛ میزان انگیزش و اشتیاق تحصیلی در دانش آموزان نارساخوان پایین تر از گروه عادی است و همچنین نشان داده شد که بین انگیزش و اشتیاق تحصیلی رابطه معنادار مثبتی وجود دارد (زلالی و همکاران، ۲۰۱۴). نتایج مطالعه ای نشان داد؛ رابطه مثبت و معنی داری بین ابعاد انگیزش تحصیلی درونی و بیرونی با اشتیاق تحصیلی و رابطه منفی معنی داری بین ابعاد بی انگیزگی تحصیلی با اشتیاق تحصیلی وجود دارد. علاوه بر این، نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون چندگانه نشان دادند که از میان ابعاد مختلف انگیزش تحصیلی، ابعاد باورهای تلاش، ارزشمندی تکالیف، ویژگی های تکلیف و انگیزش درونی تجربه برانگیختگی بیشترین نقش را در تبیین واریانس ابعاد اشتیاق تحصیلی دارند (نائمی

سایرین از ارکان موفقیت در فعالیت‌های اجتماعی. ج. مهارت‌های اجتماعی: یعنی حساسیت به دیگران، برای کسب عملکرد شغلی برتر، توانایی شناخت نیازهای دیگران و در نهایت توانایی شناسایی نگرانی‌های دیگران (نیجهولت و همکاران، ۲۰۰۹). هوش اجتماعی به عنوان مهارت‌های تعامل موفق با مردم ممکن است باعث شود که یادگیرندگان بتوانند درک درستی از خواسته‌ها و انتظارات مری و دست اندرکاران نظام آموزشی داشته باشند، از این لحاظ هوش اجتماعی ممکن است بر اشتیاق تحصیلی دانشجویان تأثیرگذار باشد.

پژوهشی که به طور مستقیم به ارتباط هوش اجتماعی با اشتیاق تحصیلی و دیگر متغیرهای تحصیلی بپردازد تا آنجا که محقق بررسی نموده است، یافت نشد اما به پژوهش‌های مشابه می‌توان اشاره نمود، به طور مثال یافته‌های پژوهشی نشان می‌دهد که بین هوش معنوی با اشتیاق تحصیلی رابطه معنی‌داری وجود دارد (صفری و همکاران، ۲۰۱۶). در پژوهشی دیگر نشان داده شد که ابعاد هوش معنوی با موفقیت تحصیلی رابطه معنی‌داری دارد اما ابعاد چهارگانه هوش معنوی با انگیزه پیشرفت ارتباط نداشت (ملازاده و همکاران، ۲۰۱۳). یافته‌های پژوهشی نشان داد که متغیرهای سن، جنس، رتبه کنکور، معدل درسی و میزان رضایت از رشته تحصیلی در دانشجویان هیچ کدام رابطه‌ی معناداری با هوش هیجانی نداشتند (هینپیرداز و همکاران، ۲۰۱۲)، و مطالعه‌ای دیگر در دانشجویان نشان می‌دهد که بین پیشرفت تحصیلی با خود پنداره آرمانی و بین هوش هیجانی با خود پنداره واقعی و خود پنداره واقعی رابطه مثبت و معنی‌دار وجود داشت؛ اما بین هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی (معدل) رابطه‌ای مشاهده نشد (رئیسون و همکاران، ۲۰۱۴).

با توجه به اهمیت مفهوم انگیزش تحصیلی و نقش برجسته‌ای که در عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دارد، لزوم بررسی دقیق‌تر و موشکافانه آن و تأثیری که بر اشتیاق تحصیلی خواهد داشت، به درک بهتر این مفاهیم و شناسایی دقیق‌تر آن خواهد انجامید. از سویی با توجه به اینکه پژوهش در زمینه متغیرها ارتباط هوش اجتماعی با متغیرهای تحصیلی اندک

و همکاران، ۲۰۱۲). در همین راستا در پژوهش ارتباط انگیزش تحصیلی، خود پنداره تحصیلی و اشتیاق به مدرسه با پیشرفت تحصیلی در نوجوانان بی‌سرپرست نشان داده شد که بین اشتیاق به مدرسه و پیشرفت تحصیلی ($p < 0.001$) رابطه مثبت معناداری وجود دارد؛ همچنین انگیزش درونی از مؤلفه‌های انگیزش تحصیلی، اعتماد دانش‌آموز یکی از مؤلفه‌های خود پنداره تحصیلی و اشتیاق رفتاری از مؤلفه اشتیاق به مدرسه قابلیت پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی را دارند (قربان، ۲۰۱۴).

یکی دیگر از متغیرهایی که در پژوهش حاضر به آن پرداخته می‌شود هوش اجتماعی است. مطالعات و تحقیقات متعدد در زمینه هوش اجتماعی بیانگر این است که این پژوهش‌ها همواره با مشکلاتی همراه بوده‌اند. یکی از مشکلات اصلی در مطالعات هوش اجتماعی این واقعیت است که پژوهشگران این سازه را در طول سال‌ها به شیوه‌های متفاوتی تعریف کرده‌اند. برخی از این تعاریف بر مؤلفه‌های شناختی یا به عبارت دیگر بر توانایی درک و فهم افراد دیگر تأکید می‌کنند و برخی دیگر بر مؤلفه‌های رفتاری نظیر توانایی تعامل موفق با افراد دیگر و برخی بر بنیادهای روان‌سنجی تأکید می‌کنند و هوش اجتماعی را در راستای توانایی عمل کردن خوب در آزمون‌هایی که مهارت‌های اجتماعی را اندازه‌گیری می‌کنند، قرار می‌دهند (رضایی، ۲۰۱۰). هوش اجتماعی در ابتدا فقط به عنوان یک مفهوم منفرد معرفی شد، اما بعدها آن را به دو نوع هوش فردی تعریف کرده‌اند که به دو جنبه هوش فردی و هوش بین فردی می‌پردازد که شامل دانش و آگاهی در مورد خود و دیگران می‌باشد (صفری نیا و همکاران، ۲۰۱۱). در تعریفی دیگر هوش اجتماعی شامل توانایی تعامل با دیگران و توانایی تشویق آن‌ها به ارتباط و همکاری است (سبزی، ۲۰۱۰). همچنین هوش اجتماعی را به عنوان مجموعه‌ای از توانایی‌ها توصیف می‌کنند که عبارت از: درک مردم و مهارت‌هایی که برای تعامل موفق لازم است، مؤلفه‌های آن عبارت‌اند از: الف. پردازش اطلاعات اجتماعی: یعنی توانایی درک و فهم و پیش‌بینی رفتار و احساسات دیگران. ب. آگاهی اجتماعی: درک مناسب از نگرانی‌ها و احساسات

کرونباخ ۰/۷۸ به دست آمد. ب. مقیاس انگیزش تحصیلی: این مقیاس یک پرسش‌نامه خودگزارشی است و دارای ۲۸ عبارت است که انگیزه تحصیلی را در سه بعد انگیزش درونی، انگیزش بیرونی و بی‌انگیزگی می‌سنجد و فرد پاسخگو نظرات خود را بر روی یک مقیاس لیکرت ۷ درجه‌ای از کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم مشخص می‌کند. دامنه نمرات از ۲۸ تا ۱۹۶ متغیر است (ولرند و همکاران، ۱۹۹۲). در یک مطالعه ایرانی اعتبار محتوایی آن تأیید شده است و پایایی آن به روش باز آزمایی به فاصله دو هفته (۰/۷۳) و ثبات درونی با استفاده از آلفای کرونباخ برای کل مقیاس ۰/۸۸ محاسبه گردید (بحرینی، ۱۳۸۴). در پژوهش حاضر پایایی کل به روش آلفای کرونباخ ۰/۸۱ به دست آمد. ج. مقیاس اشتیاق تحصیلی: این مقیاس دارای ۱۵ گویه است که این گویه‌ها سه خرده مقیاس اشتیاق رفتاری (سؤالات ۱، ۲، ۳، ۴)، اشتیاق عاطفی (سؤالات ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰) و اشتیاق شناختی (سؤالات ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵) را می‌سنجند. پاسخ هر کدام از گویه‌ها دارای نمرات یک تا پنج می‌باشد که از هرگز تا در تمام اوقات را شامل می‌شود (فردریکز و همکاران، ۲۰۰۴). طراحان مقیاس ضریب پایایی این مقیاس را ۰/۸۶ گزارش نموده‌اند (فردریکز و همکاران، ۲۰۰۴). روایی این پرسش‌نامه در پژوهشی تأیید شده و پایایی کل به روش آلفای کل در پژوهش آن‌ها ۰/۶۶ به دست آمد (عباسی و همکاران، ۱۳۹۴). در پژوهش حاضر پایایی کل به روش آلفای کرونباخ ۰/۹۲ به دست آمد.

تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS 22 انجام گرفت. برای بررسی رابطه بین متغیرهای پژوهش از ضریب همبستگی پیرسون و برای تعیین میزان تأثیر متغیرهای پیش‌بین بر متغیر ملاک از تحلیل رگرسیون همزمان استفاده شد.

یافته‌ها

با توجه به اطلاعات به دست آمده، ۴۳ درصد نمونه معادل با ۸۴ نفر را پسران و ۵۷ درصد نمونه معادل با ۱۱۲ نفر را دختران تشکیل می‌دهند. پایین‌ترین سن افراد نمونه، ۱۸ سال و بالاترین سن ۴۳ سال با انحراف

است، پژوهشگر در صدد پاسخگویی به این سؤال است که آیا هوش اجتماعی و انگیزش تحصیلی در اشتیاق تحصیلی دانشجویان رشته پرستاری دانشگاه علوم پزشکی بیرجند نقش دارد؟

روش کار

پژوهش حاضر توصیفی-همبستگی است. جامعه آماری پژوهش حاضر کلیه دانشجویان رشته پرستاری دانشگاه علوم پزشکی بیرجند در سال تحصیلی ۱۳۹۵-۱۳۹۴ بودند (۴۰۰ نفر)؛ که به روش نمونه-گیری طبقه‌ای تصادفی و با استفاده از فرمول کوکران، ۱۹۶ نفر انتخاب شدند (۸۴ پسر و ۱۱۲ دختر). برای توزیع و جمع‌آوری پرسش‌نامه‌ها، محقق پس از بیان اهداف و کسب رضایت دانشجویان، پرسش‌نامه‌ها را بین دانشجویان توزیع و پس از ۲۰ دقیقه اقدام به جمع‌آوری آن‌ها نمود. جهت رعایت اصول اخلاقی پژوهش از دانشجویان خواسته شد تا به صورت داوطلبانه به سؤالات پاسخ دهند و به آن‌ها گفته شد که اطلاعات آن‌ها محرمانه خواهند ماند، لذا صادقانه پاسخ دهند. ابزار اندازه‌گیری پژوهش حاضر عبارتند از: الف. مقیاس هوش اجتماعی ترومسو: سیلورا و همکاران این پرسش‌نامه را برای سنجش هوش اجتماعی تهیه کردند. این پرسش‌نامه دارای ۲۱ سؤال بوده و دارای ۳ خرده مقیاس، پردازش اطلاعات اجتماعی (سؤالات ۱-۸)، آگاهی اجتماعی (سؤالات ۹-۱۵)، مهارت‌های اجتماعی (سؤالات ۱۶-۲۱) می‌باشد. طیف پاسخگویی آن از نوع لیکرت (کاملاً مخالفم=۱، کاملاً موافقم=۷) است، اما این شیوه نمره‌گذاری در مورد سؤالات ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱ معکوس است. ضرایب پایایی برای خرده مقیاس‌های پردازش اطلاعات اجتماعی، مهارت‌های اجتماعی و آگاهی اجتماعی را به ترتیب ۰/۸۱، ۰/۸۶ و ۰/۷۹ گزارش کرده‌اند (سیلورا و همکاران، ۲۰۰۱). در پژوهشی در ایران ضرایب پایایی برای خرده مقیاس‌های پردازش اطلاعات اجتماعی، مهارت‌های اجتماعی و آگاهی اجتماعی به ترتیب ۰/۷۳، ۰/۶۴ و ۰/۶۶ به دست آمد (رضایی، ۲۰۱۰). در پژوهش حاضر پایایی کل به روش آلفای

که نسبت به میانگین معدل کل آن‌ها (۱۵,۶۳) اندکی بیشتر است. برای بررسی رابطه بین انگیزش تحصیلی و ابعاد اشتیاق تحصیلی از ضریب همبستگی پیرسون استفاده گردید و نتایج جدول ۱ به دست آمد.

معیار ۴۱,۳ و میانگین ۸۴-۲۰ سال است. وضعیت تأهل افراد نمونه، ۱۲,۸ درصد متأهل و ۸۷,۲ درصد مجرد هستند، همچنین ۶۱ درصد افراد خوابگاهی و ۳۹ درصد غیر خوابگاهی هستند بنابراین بیشتر فراوانی را دانشجویان مجرد خوابگاهی دارند. میانگین معدل ترم اول دانشجویان ۱۵,۸۷ با انحراف معیار ۱,۹۲ است

جدول ۱: رابطه بین انگیزش تحصیلی و ابعاد اشتیاق تحصیلی

مؤلفه‌ها	ضریب همبستگی	p-value
انگیزش و اشتیاق تحصیلی	۰,۶۱	۰,۰۰۰
انگیزش و اشتیاق رفتاری	۰,۱۷۸	۰,۰۹۱
انگیزش و اشتیاق عاطفی	۰,۵۲۵	۰,۰۰۰
انگیزش و اشتیاق شناختی	۰,۵۷۱	۰,۰۰۰

تحصیلی و مؤلفه‌های اشتیاق عاطفی و اشتیاق شناختی رابطه مثبت معنی‌داری وجود دارد ($P < 0/05$)؛ که این مقدار همبستگی به ترتیب ۰,۵۲۵ و ۰,۵۷۱ است؛ اما بین انگیزش تحصیلی و اشتیاق رفتاری رابطه معنی‌داری وجود ندارد ($P < 0/05$). برای بررسی رابطه بین هوش اجتماعی و ابعاد اشتیاق تحصیلی از ضریب همبستگی پیرسون استفاده گردید و نتایج جدول ۲ به دست آمد.

جدول ۱ نشان می‌دهد که ضریب همبستگی محاسبه شده بین انگیزش و اشتیاق تحصیلی دانشجویان برابر ۰,۶۱ است و مقدار p-value نیز کمتر از ۰,۰۵ می‌باشد، بنابراین در سطح اطمینان ۹۵ درصد می‌توان گفت: رابطه معنادار و مثبت بین انگیزش و اشتیاق تحصیلی است؛ به عبارت دیگر انگیزش تحصیلی بالا در دانشجویان موجب افزایش اشتیاق تحصیلی در آن‌ها می‌شود. همچنین با توجه به جدول ۱ بین انگیزش

جدول ۲: رابطه بین هوش اجتماعی و ابعاد اشتیاق تحصیلی

مؤلفه‌ها	اشتیاق تحصیلی	اشتیاق رفتاری	اشتیاق عاطفی	اشتیاق شناختی
هوش اجتماعی	ضریب همبستگی	-۰,۱۱۲	۰,۱۱۲	-۰,۰۶۳
	p-value	۰,۹۴۳	۰,۲۰۷	۰,۵۴۷
پردازش اطلاعات اجتماعی	ضریب همبستگی	۰,۳۰۱**	۰,۳۶۷**	۰,۱۹۲
	p-value	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۶۲
آگاهی اجتماعی	ضریب همبستگی	-۰,۱۹۹	-۰,۱۲۸	-۰,۲۱۰*
	p-value	۰,۰۵۵	۰,۱۸۵	۰,۰۴۲
مهارت‌های اجتماعی	ضریب همبستگی	-۰,۱۱۴	-۰,۰۳۱	-۰,۱۰۱
	p-value	۰,۲۷۲	۰,۷۶۴	۰,۳۳۱

معنی‌داری وجود ندارد ($P < 0/05$). همچنین با توجه به مقادیر p-value در بین مؤلفه‌ها نیز، بین پردازش

در جدول ۲ با توجه به مقادیر ضریب همبستگی و p-value، بین هوش اجتماعی و اشتیاق تحصیلی رابطه

پایین و برابر ۰,۲۱۰- است؛ اما بین سایر مؤلفه‌ها رابطه معنی‌داری وجود ندارد ($P < 0.05$). به‌منظور بررسی نقش انگیزش تحصیلی به‌عنوان متغیر مستقل بر اشتیاق تحصیلی به‌عنوان متغیر وابسته از رگرسیون استفاده گردید و نتایج جدول ۳ به دست آمد.

اطلاعات اجتماعی و اشتیاق تحصیلی دانشجویان، پردازش اطلاعات اجتماعی و اشتیاق عاطفی رابطه معنی‌دار و مثبتی وجود دارد که این مقدار همبستگی به ترتیب برابر ۰,۳۰۱ و ۰,۳۶۷ است. همچنین بین آگاهی اجتماعی و اشتیاق شناختی رابطه معنی‌دار و معکوسی وجود دارد و مقدار این همبستگی در سطح

جدول ۳: تحلیل واریانس

مدل	مجموع مربع خطاها	درجه آزادی	میانگین مربع خطاها	F	p-value
رگرسیون	۷,۹۴	۱	۷,۹۴	۵۵,۳۹	۰,۰۰۰
باقیمانده‌ها	۱۳۰,۳۳	۱۹۴	۰,۶۷۲		

جدول ۴: نتایج ضرایب رگرسیونی مدل

متغیر وابسته	متغیر مستقل	B	Beta	t	P
اشتیاق تحصیلی	مقدار ثابت	۱,۲۴۷	-	۵,۰۹	۰,۰۰۰
	انگیزش	۰,۳۸۹	۰,۶۱۱	۷,۴۴	۰,۰۰۰

انگیزش تحصیلی و اشتیاق رفتاری رابطه معنی‌داری وجود ندارد، یافته حاصل با نتایج پژوهش‌های پیشین مشابه (قریان، ۲۰۱۴؛ نائی و همکاران، ۲۰۱۲؛ زلالی و همکاران، ۲۰۱۴) همسو است. در همین راستا در پژوهشی نشان داده شد که بین خودتنظیمی انگیزشی با اشتیاق تحصیلی همبستگی مثبت معناداری وجود دارند (عباسی و همکاران، ۱۳۹۴). در تبیین فرضیه فوق می‌توان گفت که: افرادی که انگیزه تحصیلی بالایی برخوردار هستند، از درگیر شدن در فعالیت‌های یادگیری لذت می‌برند و از موفقیت تحصیلی بیشتری برخوردارند. انگیزش و یادگیری فعال با همدیگر هم‌افزایی دارند و کسانی که به طور فزاینده‌ای آن‌ها را تلفیق می‌کنند، از اشتیاق تحصیلی بیشتری برخوردار می‌شوند. به عبارتی دیگر هنگامی که انگیزش و یادگیری فعال ترکیب شوند، اشتیاق تحصیلی فراگیران افزایش می‌یابد؛ زیرا اشتیاق تحصیلی با همپوشی بیشتر این دو عامل، قوی‌تر عمل می‌کند (بارکلی، ۲۰۰۹).

دیگر یافته پژوهش نشان داد که بین هوش اجتماعی و اشتیاق تحصیلی رابطه معنی‌داری وجود ندارد و در

با استناد به جدول ۳، P-Value مدل رگرسیونی تقریباً برابر با ۰,۰۰۰۵ است که از سطح خطا ۰,۰۵ کمتر است بنابراین می‌توان بیان کرد که در سطح اطمینان ۹۵٪ مدل معنادار است. همچنین با توجه به جدول ۴ مقدار P-Value انگیزش تحصیلی نیز کمتر از ۰,۰۵ است که از لحاظ آماری معنی‌دار می‌باشد لذا انگیزش تحصیلی در اشتیاق تحصیلی نقش دارد و با توجه به مقدار Beta نظیر آن می‌توان گفت: انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان نقش مثبتی بر اشتیاق تحصیلی آن‌ها دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر بررسی نقش هوش اجتماعی و انگیزش تحصیلی در اشتیاق تحصیلی دانشجویان علوم پزشکی بیرجند بود. اولین یافته پژوهش نشان داد که رابطه مثبت و معنی‌داری بین انگیزش تحصیلی و اشتیاق تحصیلی وجود دارد؛ به‌عبارت‌دیگر انگیزش تحصیلی بالا در دانشجویان موجب افزایش اشتیاق تحصیلی در آن‌ها می‌شود. همچنین بین انگیزش تحصیلی و مؤلفه‌های اشتیاق عاطفی و اشتیاق شناختی رابطه مثبت معنی‌داری وجود دارد؛ اما بین

لحاظ گردد. همچنین پیشنهاد می‌شود که چنانچه برای آموزش، انگیزش تحصیلی و آموزش مؤلفه‌های هوش اجتماعی دانشجویان سرمایه گذاری شود، در پیشرفت و اشتیاق تحصیلی آنان مؤثر خواهد بود. بنابراین نتایج پژوهش حاضر نشان داد که توجه به مقوله هوش اجتماعی و انگیزش تحصیلی در جهت بهبود عملکرد دانشجویان نیازمند توجه خاص می‌باشد. اطلاعات این پژوهش زمینه‌ساز برنامه‌ریزی‌های آموزشی برای بهبود هوش اجتماعی گروه‌های نیازمند مداخله است تا طی دوران کارآموزی هوش اجتماعی دانشجویان نیازمند، افزایش یافته تا بدین نحو در دوره کارورزی مسئولیت خود را بهتر انجام دهند و از پیشرفت تحصیلی بالاتری برخوردار باشند.

قدردانی

پژوهشگران از تمامی دست اندرکاران و دانشجویان دانشکده پرستاری دانشگاه جهت همکاری در انجام پژوهش، تشکر و قدردانی می‌نماید.

تأییدیه اخلاقی

توزیع پرسش‌نامه‌ها و انتخاب نمونه مورد مطالعه، با در نظر گرفتن ملاحظات اخلاقی از قبیل؛ جلب رضایت آگاهانه از دانشجویان، گرفتن مجوز از دانشگاه علوم پزشکی بیرجند، تعهد به محرمانه ماندن اطلاعات افراد نمونه، اطلاع‌رسانی درباره امکان انصراف از پژوهش در صورت تمایل و در نظر گرفتن سایر اصول اخلاقی پژوهش، صورت گرفت.

تعارض منافع

نتایج پژوهش حاضر با منافع هیچ فرد یا سازمانی تعارض ندارد.

Refrence

Abbasi M, Dargahi S, Pirani Z, et all ۲۰۱۵, Role of Procrastination and Motivational Self-Regulation in Predicting Students' Academic Engagement. *Iranian Journal of Medical Education*. Vol.16, No.1, Pp.160-9. [In Persian]

Abedi A, Me'marian A, Shoushtar M, et al 2014, A Study of the Effectiveness of Martin's Cognitive Behavioral Multidimensional Interventions on

بین مؤلفه‌ها نیز، بین پردازش اطلاعات اجتماعی و اشتیاق تحصیلی دانشجویان، پردازش اطلاعات اجتماعی و اشتیاق عاطفی رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. همچنین بین آگاهی اجتماعی و اشتیاق شناختی رابطه معنی دار و معکوسی وجود دارد؛ اما بین سایر مؤلفه‌ها رابطه معنی داری وجود ندارد. که نتیجه به دست آمده با پژوهش (صفری و همکاران، ۲۰۱۶) همخوانی ندارد آنان در پژوهش خود نشان دادند که بین هوش معنوی با اشتیاق تحصیلی رابطه معنی داری وجود دارد؛ اما با نتایج پژوهش‌های (ملازاده و همکاران، ۲۰۱۳؛ هینپرداز و همکاران، ۲۰۱۲؛ رئیسون و همکاران، ۲۰۱۴) که نشان دادند بین هوش معنوی و هوش هیجانی با پیشرفت تحصیلی رابطه‌ای وجود ندارد، همخوانی دارد. در تبیین یافته‌های فوق می‌توان گفت که پردازش اطلاعات اجتماعی یعنی توانایی درک و فهم و پیش‌بینی رفتار و احساسات دیگران، زمانی که فرد از توانایی کنترل هیجان برخوردار باشد، قادر است که در محیط به طور متعارف و انعطاف پذیرتری برخورد کند، در نتیجه موجب می‌شود که در محیط آموزشی به مباحث درسی دقت و تمرکز بیشتری داشته باشد، این خود زمینه ایجاد و علاقه به مسائل تحصیلی و درسی را فراهم می‌کند و موجب افزایش انگیزه و اشتیاق تحصیلی می‌شود. یافته دیگر پژوهش نشان داد که انگیزش تحصیلی در اشتیاق تحصیلی نقش دارد و می‌توان اظهار داشت که انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان نقش مثبت بر اشتیاق تحصیلی آن‌ها دارد. دانشجویانی که از لحاظ شناختی و عاطفی در یادگیری اشتیاق دارند انگیزه بیشتری برای صرف وقت، تلاش کافی در تکالیف و مطالعات از خود نشان داد که در مواجهه با مشکلات نسبت به دانشجویانی که سطح پایین‌تری از اشتیاق شناختی و عاطفی دارند کارآمدتر هستند.

در پایان باید اشاره نمود که محدود بودن جامعه پژوهش، تعمیم نتایج را به جوامع دیگر با محدودیت مواجه می‌کند. لذا پیشنهاد می‌شود که جهت تعمیم و راستی آزمایی یافته‌های پژوهش، پژوهش حاضر در جوامع دیگر و در رده‌ها و گروه‌های مختلف شغلی و دانشگاهی انجام شود و بحث تفاوت‌های جنسیتی هم

concept and school engagement and academic achievement in adolescents orphaned [M.A]. Ardebil University: Ardebil. [In Persian]

Hinipardaz Z, Ghafourian Boroujerdni M, Pasalar P, et al 2012, Investigation of Emotional Intelligence and Its Relationship with Academic Achievement in Medical Students of Tehran University of Medical Sciences in 2008-2009. *Strides in development of medical education*. Vol.8, No.2, Pp. 167-172.

Hejazi E, Rastegar A, Lavasani M, et al 2009, Intelligence beliefs and academic achievement: the role of achievement goals and academic engagement. *Journal of Psychology & Education*. Vol.38, No.2, Pp. 25-40. [In Persian]

Linnenbrink EA, Pintrich PR 2002, Motivation as an enabler for academic success. *School Psychology Review*. Vol.31, No.3, P.313.

Martin AJ, Liem GAD 2010, Academic personal bests (PBs), engagement, and achievement: A cross-lagged panel analysis. *Learning and Individual Differences*. Vol.20, No.3, Pp. 265-270.

Molazade A, Gholami M, Hamayeli Mehrabani H, et al 2013, Relationship Between the Spiritual Intelligence, academic Achievement, and Achievement Motivation among the Students. *Community Health Journal*. Vol.7, No.(2 and 3), Pp. 56-64. [In Persian]

Naami A, Piriaei S 2012, The Relationship between Dimensions of Academic Motivation With Academic Engagement in Third year Hirdear High school. *Journal of Research in Educational systems*. Vol.6, No.16, Pp.29-42. [In Persian]

Academic Achievement and Engagement of High School Female Students in Isfahan City. *Journal of Educational Psychology*. Vol.10, No.32, Pp. 79-93. [In Persian]

Abedi A 2005, *Meta-analysis of factors affecting students' motivation high*. Tehran: Iran. [In Persian]

Archambault I, Janosz M, Fallu J-S, et al 2009, Student engagement and its relationship with early high school dropout. *Journal of adolescence*. Vol.32, No.3, Pp. 65-70.

Bahrani M 2005, A Study of Secondary Students' Academic Motivation and the Predictive Factors. *Journal of Social Sciences & Humanities of Shiraz University*. Vol.22, No.4, Pp. 104-115. [in Persian]

Barkley EF 2009, *Student engagement techniques A handbook for college faculty*. 1st ed. New Jersey: Jossey-Bass. Fredricks, JA, Blumenfeld, PC, Paris, AH 2004, School engagement: Potential of the concept, state of the evidence. *Review of educational research*. Vol.74, No.1, Pp.59-109.

Firouznia S, Yousefi A, Ghassemi G 2009, The relationship between academic motivation and academic achievement in medical students of Isfahan University of Medical Sciences. *Iranian Journal of Medical Education*. Vol.9, No.1, Pp.79-84. [In Persian]

Fredricks JA, Blumenfeld PC, Paris AH 2004, School engagement: Potential of the concept, state of the evidence. *Review of educational research*. Vol.74, No.1, Pp.59-109.

Ghorban F 2014, Relationship between academic motivation, academic self-

- Sabzi N 2012, The pattern of personality and emotional intelligence, self-efficacy, social and communication skills [M.A]. Shiraz University: Shiraz. [In Persian]
- Safari H, Jenaabadi H, Salmabadi M, et al 2016, Prediction of Academic Aspiration based on Spiritual Intelligence and Tenacity. *Educ Strategy Med Sci*. Vol.9, No.1, Pp.7-12. [In Persian]
- Silvera D, Martinussen M, Dahl, TI 2001, The Tromsø Social Intelligence Scale, a self-report measure of social intelligence. *Scandinavian journal of psychology*. Vol.42, No.4, Pp.313-319.
- Vallerand RJ, Pelletier LG, Blais MR et al 1992, The academic motivation scale: a measure of intrinsic, extrinsic and A motivation in education. *Educational and Psychological Measurement*. Vol.52, No.4, Pp.1003-1017.
- Walker KW 2014, Pearce M. Student engagement in one-shot library instruction. *The Journal of Academic Librarianship*. Vol.40, No.3, Pp. 281-90.
- Zulalie B, Ghorbani F 2014, Comparison of academic motivation and school engagement in students with and without dyslexia, *Journal of Learning Disabilities*. Vol.3, No.3, Pp. 112-118.
- Nijholt A, Stock O, Nishida T 2009, Social intelligence design in ambient intelligence. *AI & society*. Vol.24, No.1, Pp.1-3.
- Pintrich PR 2003, A motivational science perspective on the role of student motivation in learning and teaching contexts. *Journal of Educational Psychology*. Vol.95, No.4, p.667.
- Raiee M.R, Jan Nesar Moghadamm Gh, Sharifzadeh Gh.R 2014, Relationship of Emotional Intelligence and Self-Concept with Students' Academic Achievement. *Iranian Bimonthly of Education Strategies In Medical Sciences*. Vol.7, No.5, Pp.287-291.
- Rezaee A 2010, The Tromsø Social Intelligence Scale: Factorial Structure and Reliability of the Persian Version of Scale in the Students Population. *Journal of Psychology*. Vol.5, No.20, Pp.65-82. [In Persian]
- Shahraray M 2007, Angizesh dar taalim va tarbiyat. Pintrich P, Shonk D (Author) Tehran: Elm. [In Persian]
- Safarinia F, Solgi Z, Tavakkoli S 2011, Investigating validity and reliability of Social Intelligence Questionnaire Among university students in Kermanshah. *Social Psychology Research*. Vol.1, No.3, Pp. 58-70. [In Persian]

Social Intelligence and Academic Motivation in Academic Enthusiasm of Nursing Students at Birjand University of Medical Sciences

Mohammad Chamani¹

Ali Akbar Ajam^{2*}

Mojtaba Salmabady³

¹: M.A. in educational research, Department of Educational Sciences, Faculty of Education and Psychology, Payam Noor University, Tehran , IR of Iran.

^{2*}: Faculty member, Department of Educational Sciences, Faculty of Education and Psychology, Payam Noor University, Tehran, IR of Iran.

³: M.A. in Family Counseling, Faculty of Education and Psychology, Allameh Tabatabai University, Farhangian University of Birjand, Birjand, Iran.

Abstract: This study examined the role of social intelligence and academic motivation in the students' enthusiasm of Medical Sciences. The study was descriptive and correlational . The study population was all students at Birjand University of Medical Sciences in the academic year 2015, using stratified sampling method, 196 persons were selected; furthermore, study tools included academic motivation scale, social intelligence and academic enthusiasm scale. Pearson correlation coefficient test and regression analysis were used. Afterwards, the data analysis showed that there was a significant positive relationship between motivation and academic enthusiasm; and there was also a significant positive relationship between motivation, cognitive and affective enthusiasm; although the results showed no significant relationship between social intelligence and academic enthusiasm. Regression analysis indicated that students' academic enthusiasm can be predicted by students' academic motivation. According to the research findings, it is suggested that educational courses and workshops, in order to enhance students' motivation and enthusiasm, should be programmed and considered in university educational system.

Keywords: social intelligence, academic motivation, academic enthusiasm, students.

*Corresponding author: Faculty member, Department of Educational Sciences, Faculty of Education and Psychology, Payam Noor University, Tehran, IR of Iran.

Email: aliakbarajam1387@gmail.com